

Posudek bakalářské práce Gabriely Šorsákové *Italská přirovnání v konstrukci ADJ come ... a jejich české protějšky v paralelním korpusu InterCorp*, Ústav románských studií FF UK, ak. r. 2023/2024

Gabriela Šorsáková si jako téma své bakalářské práce zvolila adjektivní přirovnání v italštině a jejich protějšky v češtině. Toto téma spadající pod frazeologii považuji za velice zajímavé a vzhledem k fixní struktuře přirovnání v obou jazycích i vhodné ke korpusovému výzkumu (neměnný komponent *come / jako* usnadňuje korpusové vyhledávání). Zároveň si ale velmi dobře uvědomuji, že z hlediska teoretického popisu se jedná o téma komplexní, kterému navíc zejména v italské lingvistice dosud nebylo věnováno mnoho pozornosti. Je pochopitelné, že bakalářská práce nemůže poskytnout detailní popis celé této problematiky, a je proto zcela namístě vymezit si pro tyto účely užší fokus a stanovit si odpovídající cíl. Ráda bych na tomto místě uvedla, co bylo cílem předložené bakalářské práce a zda byl naplněn, musím ale s politováním konstatovat, že autorka nebyla schopna cíle práce srozumitelně definovat. V abstraktu čteme: „*Cíle: Nastínit možnost překladu italských přirovnání konkrétního typu do češtiny, hodnotit překladové možnosti z hlediska ekvivalence a konstrukce, s důrazem na případně (sic!) změny v konstrukci v porovnání se zadanou konstrukcí „ADJ-come-N“ a zjistit míru výskytů italských přirovnání v korpusu SYN.*“ Co diplomantka touto neobratnou formulací měla na mysli, začne být zřejmější až při čtení praktické části, nicméně stále není jasné, proč a jakým způsobem chtěla zjišťovat „míru“ (spíše četnost?) výskytů italských přirovnání v korpusu současné češtiny. Závěr práce ve mně vzbuzuje podezření, že ani sama autorka neměla jasno v tom, co vlastně bylo cílem její závěrečné práce. Odhlédneme-li od tohoto už tak dost zásadního nedostatku, při čtení práce bohužel narážíme na celou řadu dalších nesrovnalostí, problematických formulací a faktických chyb, které blíže okomentuji v poznámkách níže.

Struktura práce je na první pohled přehledná, text je rozdělen v zásadě do tří hlavních kapitol, z nichž první je věnována idiomatice a frazeologii, druhá teoretickému popisu přirovnání a třetí pak představuje empirickou část, jež se dále dělí na tři části. V první z nich je popsána struktura ADJ-COME-N a její varianty (ačkoliv zde nacházíme jen krátkou úvahu o užití členu), ve druhé autorka popisuje metodologický postup vyhledávání a analýzy dat a třetí, tzv. „překladová“ část, poskytuje rozbor vybraných konkrétních přirovnání. Tato část je bohužel velice chaotická a nepřesvědčivá. Analýza korpusových dat v kombinaci se snahou najít co nejpřesnější (doslovné) ekvivalenty ve slovníku je nesrozumitelná, diplomantka navíc není schopná z dat vyvodit relevantní závěry a uchyluje se často jen k osobnímu hodnocení kvality překladu. Práce dále obsahuje úvod (jenž trochu nelogicky zahrnuje jedinou podkapitolu s názvem Vymezení cíle práce, ačkoliv se jedná spíše o popis zdrojů a struktury práce), seznam použitých zkratk, stručný závěr a resumé v italštině. V práci naopak nenajdeme resumé v češtině, což je v rozporu s doporučenou formální podobou závěrečné práce na ÚRS.

Zásadním problémem předložené práce je autorčina formulační neobratnost, která se projevuje v teoretické i praktické části práce. Text je plný nelogických vazeb a nesrozumitelných obrátů (viz níže). Některé formulace mají formu přetížených, a v důsledku nepochopitelných souvětí (zřejmě ve snaze o odborné vyznění textu), jiné zase vůbec neodpovídají odbornému funkčnímu stylu a působí až banálně. Vezmeme-li v úvahu, že autorkou textu je studentka lingvistického oboru, je jazyková úroveň

práce skutečně alarmující. Nevhodné formulace navíc nejsou jen „vadou na kráse“, ale zásadním způsobem se promítají i do obsahové stránky práce, protože čtenáři komplikují nebo přímo znemožňují pochopení textu. Práce obsahuje také nespočet chyb gramatických.

Vzhledem k tomu, že moje hodnocení je veskrze negativní, ráda bych nyní přešla k některým konkrétním připomínkám, které snad pro diplomantku budou konstruktivní kritikou:

1. Jak jsem již zmínila, mám výhrady k mnoha formulacím. V některých případech se jedná o anakoluty, které by se jistě daly snadno odstranit, kdyby si diplomantka po sobě práci pozorně přečetla. Jiné pasáže působí až dadaistickým dojmem a bylo by vhodné je zásadním způsobem přeformulovat. Zde pro ilustraci uvádím namátkou několik málo nevhodných formulací z práce Gabriely Šorsákové: „*Jako prvním termínem je Idiom.*“ (s. 10), „*Jak již tedy ze samotného názvu napovídá, idiomatika se zaměřuje na studium idiomů.*“ (s. 11), „*Významný je do díla zařazený i samostatný Slovník přirovnání [].*“ (s. 12), „*Posledními dva nezbytnými nástroji a klíčovými kroky při hledání odpovídajících překladů italských p. jsme využívali slovníky*“ (s. 29), „*V tomto jevu je uveden příklad jako je bílý jako sníh, ale zde nastává případ sklánět se k pojmenování přeneseného, jelikož prádlo bílé jako sníh nemá vždy přesně odstín sněhu.*“ (s. 24).
2. V podkapitole 3.2, která nese zarážející název Italské kořeny/vznik/historie, nacházíme velice okrajový, a navíc poměrně zavádějící popis frazeologické terminologie v italštině. Např. na s. 14 autorka odkazuje na dva texty italské lingvistky F. Casadei (v seznamu bibliografie nacházíme jen jeden z těchto zdrojů), ale pojem *espressione idiomatica* nechává bez jakéhokoliv komentáře, ačkoliv je tento termín v současné italské frazeologii zásadní.
3. Podkapitola 3.4 se věnuje jednotlivým typům frazémů. Oceňuji snahu o uvedení konkrétních příkladů z obou jazyků. Italské příklady, které diplomantka doplnila sama, ale bohužel často neodpovídají danému typu. Konkrétně např. italské frazémy *avere la testa tra le nuvole*, *avere la memoria di un pesce rosso*, *avere il sole in tasca* v Čermákově pojetí nelze považovat za frazémy propoziční.
4. Na s. 29 diplomantka chybně uvádí, že: „*Korpus SYN je synchronní jazykový korpus obsahující paralelní texty v originálním jazyce a jejich české překlady.*“ Korpus SYN je korpus současné češtiny a Šorsáková ho v popisu zřejmě omylem zaměnila za korpus InterCorp. Nepochopitelné na tom je, že právě InterCorp přitom popisovala v předcházejícím odstavci. O korpusu SYN diplomantka dále píše mj., že „*slouží jako bohatý pramen dat pro srovnávání mezi italským a českým jazykem*“. Zdá se, že studentka ani neví, s jakými nástroji ve výzkumu pracovala. O tom ostatně svědčí i fakt, že v praktické části několikrát odkazuje na to, jaké („vhodné“ či „nevhodné“) překlady jí „navrhl“ InterCorp. Tyto formulace na mě působí dojmem, jako by si snad diplomantka myslela, že InterCorp je nějaký překladač, který „navrhuje“ překladové možnosti. Tak tomu samozřejmě není a autorka bakalářské práce založené mj. na práci s tímto nástrojem by to měla velmi dobře vědět.
5. Pro vyhledávání v korpusu použila diplomantka tento pokročilý dotaz: [tag="ADJ"][lemma="come"][][tag="NOUN"]. Troufám si nesouhlasit s jejím tvrzením, že [] v tomto dotazu „*představuje determinant určitý nebo neurčitý*“.

Samozřejmě tomu tak velmi často je, nicméně na vynechané pozici se může vyskytovat (jak dokládají četné výskyty) i jiný slovní druh. Toto by bylo vhodné minimálně okomentovat, případně dotaz upřesnit.

6. Studentka uvádí, že na základě výše zmíněného dotazu, který vyhledala v korpusu itWaC, „bylo získáno celkem 70 700 výrazů“. Zajímalo by mě, jak k takovému číslu dospěla. Po zadání daného dotazu do stejného korpusu se totiž zobrazí 120 206 výskytů. Nezaměnila náhodou studentka celkový počet výskytů za průměrnou redukovanou frekvenci (ARF)? Ta totiž skutečně odpovídá číslu 70 700.
7. V praktické části omezuje diplomantka svůj výzkum na 20 adjektiv, která vybrala ze všech výsledků korpusového vyhledávání. Dozvídáme se, že vybírala taková adjektiva, „*kteřá by nejlépe vyhovovala [...] cíli srovnávací analýzy*“. Na základě jakých kritérií tento výběr probíhal?
8. Přirovnání s konkrétními adjektivy byla vyhledávána pomocí přesnějšího dotazu, např. pro adjektivum *bello* vypadal regulární výraz takto: `[lemma="bello"][[lemma="come"]][[tag="NOUN"]]`. Jak ale diplomantka následně vybírala jednotlivá přirovnání k analýze? Na s. 30 hovoří o frekvenci, nicméně nikde není upřesněno, v jakém smyslu byla frekvence určujícím kritériem. Stanovila si studentka minimální frekvenci? Zdá se, že nikoliv. Proč tedy v případě adjektiva *bello* analyzovala např. přirovnání *bello come un fiore*, jež je v itWaCu zastoupeno 16 výskyty, a ne třeba *bello come il cielo*, které se ve stejném korpusu vyskytuje 22krát?
9. Celá praktická část by byla daleko přehlednější, kdyby diplomantka data zanesla do tabulky (příp. do více tabulek). Mimo to postrádám konkrétní příklady s širším kontextem.
10. Na několika místech se diplomantka ve své analýze uchyluje k hodnocení překladových možností daných přirovnání a často za „nejvhodnější“ překlad označuje překlad doslovný. Vzala v úvahu složení korpusu InterCorp, který je z velké části založen na beletristických textech? Skutečně se domnívá, že doslovnost je v překladu žádoucí?

Závěrem musím konstatovat, že předložená práce po formální, obsahové ani metodologické stránce nenaplnila má očekávání. Zásadně nesouhlasím s troufalým autorčiným tvrzením, že „*práce přispívá k lepšímu porozumění jazykových aspektů a kvalitnějším překladům italských přirovnání do češtiny*“. Bakalářská práce Gabriely Šorsákové dle mého názoru nesplňuje požadavky kladené na závěrečné práce FF UK a vzhledem k výše uvedeným nedostatkům ji navrhuji hodnotit známkou ***neprospěla***.

V Praze dne 8. 1. 2024

Mgr. Agáta Ebrová
oponent bakalářské práce